

УДК 338.001.36

ВАРІАНТИ ФІНАНСУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ АКТИВНОЇ ЧАСТИНИ ВИРОБНИЧИХ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Мельничук Д.І.

Київський національний університет будівництва і архітектури

Представлено результати дослідження переваг та недоліків відновлення активної частини виробничих основних засобів чотирма основними способами, а саме: лізинг, придбання в кредит, придбання за власні кошти, укладання угод субпідряду. Виявлено основні чинники, що впливають на ефективність інвестування в основні фонди підприємства. Визначено ключові відмінності між варіантами відновлення основних засобів. Розглянуто принципи та функції лізингової діяльності. Розкрито порядок укладання лізингових угод.

Ключові слова: основні засоби, лізинг, кредит, фінансування, угода субпідряду.

Постановка проблеми. Основні засоби займають велику частку в структурі активу балансу підприємства, тому є досить важливими для будь-якого підприємства. В основних засобах є неприємна особливість – знос. Вони поступово втрачають свою вартість у результаті фізичного чи морального зносу. Без основних засобів са-

могійна робота підприємства неможлива, тому вони потребують відновлення. Фінансування капітальних вкладень є дуже витратною справою, тому завжди актуальним є пошук ефективного варіанту інвестування коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі дослідженню пе-

реваг та недоліків фінансування основних засобів різними способами присвячено праці багатьох вчених, серед яких: А.М. Абазин, Г.І. Башнянін, В.В. Вітрянський, М.В. Сороківська, А.М. Турило та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В Україні в експертному середовищі точаться суперечки щодо того, яка форма фінансування активної частини виробничих основних засобів є найбільш вигідною. Багато чого залежить від конкретних угод, що укладаються між суб'єктами господарювання. Ми спробуємо визначити оптимальний варіант для фінансування відновлення основних засобів для вітчизняних підприємств на основі даних останнього звітного фінансового року.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення найкращих варіантів фінансування та відновлення активної частини виробничих основних засобів та їх подальший вплив на результати фінансової діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. При створенні підприємства відбувається початкове формування матеріально-технічної бази, в тому числі придбання основних засобів. Це відбувається, як правило, за рахунок внесків учасників чи коштів, отриманих від випуску акцій, тобто власних фінансових ресурсів [8, с. 158].

У зв'язку зі зносом основних засобів у підприємства виникає завдання відтворення основного виробничого фонду. Шляхів фінансування у підприємств є чимало, але вітчизняні суб'єкти господарської діяльності застосовують здебільшого метод придбання основних засобів за власні кошти (насамперед, використовуючи амортизаційні відрахування). Розглянемо особливості фінансування кожним окремих способом.

1. Розпочнемо з лізингу. *Лізинг* – це підприємницька діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений термін лізингоодержувачу майна [1, с. 32]. Майно є власністю лізингодавця та набувається у власність за доплатою і погодженням із лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів [4, с. 210].

Якщо із основними засобами виникають проблеми будь-якого характеру, наприклад технічна несправність, то вирішувати їх має сам лізингодавець, адже об'єкт знаходиться у його власності [3, с. 154]. Таким чином, лізингоодержувач не вказує одержані основні засоби у формах фінансової звітності, вказується лише обов'язкова виплата, яка зменшує розмір виплачуваного податку.

В Україні створені асоціації лізингу, що ведуть активну підготовку необхідних організаційних умов, установчих документів, готують програму підвищення кваліфікаційних кадрів з цього питання, щоб вийти на рівень міжнародного лізингу [6, с. 210]. До речі, Україна є членом "Євролізингу" та вже більше, ніж 15 років веде політику створення вільних економічних зон для формування спільного лізингового простору.

2. Придбання основних засобів *в кредит* – отримання коштів або матеріальних цінностей, що надаються кредитором у користування по-

зичальнику на визначений строк та під певний відсоток. У 2017 р. в Україні середня ставка на отримання кредитних коштів становила 24,5% річних, що є чималим відсотком і є здебільше не вигідним для будь-якого підприємства.

3. В Україні багато підприємств відновлюють основні засоби за рахунок *власних* коштів. Підвищення інвестиційної активності підприємств безпосередньо пов'язано зі ставленням до амортизації, як до важливого власного фінансового джерела капіталовкладень. Амортизаційні відрахування на сьогоднішній день є найбільш використовуваними вітчизняними підприємствами, тому що немає взаємодії з іншими господарськими суб'єктами, підприємство ні від кого не залежить. Частину прибутку підприємства теж можна реінвестувати у новий операційний цикл, але це роблять далеко не всі інвестори. Здебільшого на реінвестування наважуються великі підприємства з досвідом роботи на ринку більше 5 років.

Придбання підприємством основних засобів за власні кошти не несе йому додаткової вигоди. Йде звичайне придбання об'єктів основного фонду за їх ринковою ціною. До того ж частину прибутку доведеться віддати на саме придбання основних засобів. Такий спосіб, зазвичай, не подобається інвесторам, які всіляко намагаються максимізувати свій прибуток та не робити зайвих витрат. Угоди укладаються з умовою, що одна сторона бере на себе ризик і відповідальність виконати певну роботу із використанням власних основних засобів за завданням іншої сторони – замовника, яка у свою чергу зобов'язується прийняти та оплатити роботу.

4. *Угоди субпідряду* укладаються з умовою, що одна сторона бере на себе ризик і відповідальність виконати певну роботу із використанням власних основних засобів за завданням іншої сторони – замовника, яка у свою чергу зобов'язується прийняти та оплатити роботу.

Головною перевагою укладання таких угод є спеціалізація субпідрядника на виконанні окремих видів робіт. Замовлення виконання окремих робіт у спеціалізованого підприємства завжди дорожче, ніж виконання робіт працівниками власного підприємства. Тому у довгостроковій перспективі такий спосіб ведення господарської діяльності є нерентабельним.

Останнім часом у бізнес-середовищі йдуть дискусії про переваги та недоліки отримання кредиту для придбання основних засобів та отримання основних засобів за лізингом.

При придбанні основних засобів за кредитні кошти перевагою є те, що підприємство відразу отримує потрібний засіб у свою власність, на відміну від лізингу, але при цьому бере на себе повну відповідальність за нього та оформлення страхування. В Україні високі ставки по кредитуванню, про що говорять міжнародні рейтинги (80 місце в рейтингу ведення бізнесу), що ускладнює доступність кредитних ресурсів [5, с. 59]. При оформленні угоди надання кредиту банківська установа перевіряє кредитну історію та рівень доходів підприємства, що може стати істотною проблемою для більшості вітчизняних будівельних підприємств.

Порівняємо умови надання кредитів та лізингу в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння усереднених показників надання кредитних та лізингових послуг в Україні за 2017 р. [7]

Показник	Кредит	Лізинг
Термін угоди, р.	4	3
Аванс, %	30	20
Ставка річних, %	25	14

Таблиця 2

Основні відмінності кредиту та лізингу

Показник	Кредит	Лізинг
Час на прийняття рішення	1-3 тижні	до 1 дня
Термін розгляду заяви	декілька тижнів	до 5 днів
Кількість документів, необхідних для оформлення договору	15-20	6-8
Нотаріальне підтвердження документів	Обов'язкове	Необов'язкове
Кількість платежів при оформленні договору	10-15	2 (авансовий та страховий платіж)
Можливість безкоштовної розстрочки по оплаті страхування	Немає	Є

Таблиця 3

Вартість договорів фінансового лізингу активної частини виробничих основних засобів [2]

Рік	2013	2014	2015	2016	2017
Вартість, млн. грн.	67122,5	58572,6	26347,7	23177,6	22758,4

Як бачимо з наведених показників, лізингова угода є більш економічно вигідною для підприємства, якому необхідне відновлення основних засобів. Наведемо основні відмінності кредиту та лізингу (табл. 2).

Станом на 31.12.2017 в Україні налічувалося 551 установа, що надавала лізингові послуги, зокрема: 183 юридичних осіб – лізингодавців, 280 фінансових компаній та 88 банків. Це більш, ніж на 9% менше, ніж подібних установ минулого року. Це пояснюється не зменшенням популярності даного виду фінансової діяльності, а звичайним збільшенням концентрації ринку. Лізинговий ринок продовжує оговтуватися після кризових 2014-2015 рр., принаймні щорічні темпи зменшення вартості укладання договорів на придбання виробничих основних засобів в Україні зменшилися (табл. 3).

Загальний лізинговий ринок в Україні з початку 2016 р. показує щоквартальний ріст, тому варто зазначити, що у секторі надання послуги лізингу на виробниче обладнання падіння вже завершилося, і за результатами фінансового 2018 р. цей сектор покаже зростання.

Світовим лідером у сфері надання лізингу є США, портфель яких у 2017 р. склав 330 млрд дол. Друге місце очікувано займає Китай, який за допомогою Уряду досяг відмітки у 206 млрд дол. (ріст

62% за останні 5 років), Великобританія є третьою у світі та першою в Європі за обсягами надання лізингу з портфелем у 78 млрд дол. Для порівняння портфель України в іноземній валюті складає 1,5 млрд дол. Рости є куди, адже в 2013 р. цей показник перевищував 15 млрд дол.

Висновки і пропозиції. 1. Основною перевагою лізингу над іншими способами фінансування основних засобів є низькі вимоги по заставі, оскільки предметом застави є сам об'єкт лізингу, і оформлення угоди не є тривалою процедурою. Ставки ж по угоді є значно нижчими за комерційні кредити.

2. У бухгалтерському обліку лізингові платежі належать до собівартості продукції у повному обсязі, що дає змогу зменшити оподатковуваний прибуток.

3. Лізинг, як активна форма кредитування, посилює конкуренцію між установами, що надають послугу лізингу. Це знижує вплив на позичковий відсоток і стимулює приплив капіталу у сферу діяльності підприємства.

4. Отримання лізингу дає можливість вітчизняним підприємствам уникати залучення не вигідних кредитів для придбання виробничих основних засобів, використання заощаджених коштів на інші цілі, скорочення витрат на технічне обслуговування, адже цим буду займатися лізингодавець.

Список літератури:

1. Грищенко О. Фінансовий лізинг: історія, сучасність та перспективи розвитку / О. Грищенко // Юридичний журнал. – 2014. – № 3. – 32 с.
2. Інформація про стан і розвиток фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів України [Ел. ресурс] // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: [сайт]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/stan-i-rozvitok-finansovih.html>.
3. Кондрой К.О. Сучасні тенденції розвитку ринку лізингових послуг в Україні / К.О. Кондрой // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка – 2017. – Вип. 4(32). – С. 154-158.
4. Кредитне стимулювання економіки України / [Г.І. Башнянин, О.Ю. Носов, І.Є. Труш, Т.А. Піхняк]. – Львів: Ліра-Прес, 2015. – 210 с.

5. Ладюк О.Д. Розвиток лізингу в Україні: переваги і недоліки / О.Д. Ладюк // *Фінанси, учёт, банки*. – 2016. – № 14. – С. 59-65.
6. Нетудихата К.Л. Аналіз динаміки розвитку лізингу в Україні / К.Л. Нетудихата // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. – 2015. – Вип. 12. – С. 210-214.
7. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua>.
8. *Фінанси підприємств* : навч. посібник / М.В. Сороківська, Т.Я. Андрейків. – Львів: вид-во ЛКА, 2015. – 158 с.

Мельничук Д.И.

Киевский национальный университет строительства и архитектуры

ВАРИАНТЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВОССТАНОВЛЕНИЯ АКТИВНОЙ ЧАСТИ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ

Аннотация

Представлены результаты исследования преимуществ и недостатков восстановления активной части производственных основных средств четырьмя основными способами, а именно: лизинг, приобретение в кредит, приобретение за собственные средства, заключение соглашений субподряда. Выявлены основные факторы, влияющие на эффективность инвестирования в основные фонды предприятия. Определены ключевые различия между вариантами обновления основных средств. Рассмотрены принципы и функции лизинговой деятельности. Раскрыто порядок заключения лизинговых сделок.

Ключевые слова: основные средства, лизинг, кредит, финансирование, соглашение субподряда.

Melnychuk D.I.

Kiev National University of Construction and Architecture

RESEARCH OF FINANCING OPTIONS FOR THE RESTORATION OF THE ACTIVE PART OF FIXED ASSETS

Summary

The results of the study of the advantages and disadvantages of restoring the active part of production facilities in four main ways are presented, namely: leasing, purchasing on credit, purchasing for own funds, concluding subcontract agreements. The main factors influencing the efficiency of investment into fixed assets of the enterprise are revealed. The key differences between the options for the restoration of fixed assets are determined. The principles and functions of leasing activity are considered. The procedure of conclusion of leasing agreements is revealed.

Keywords: fixed assets, leasing, credit, financing, subcontract agreement.